

ANDJAKTSMINNEN

För många av oss Huberti anhängare är andjakten i dess olika former högt uppskattad, och dess början emotses varje år med en viss spänning. Åtminstone har det alltid varit så med mig. Jag minns min ungdoms första andjakter, hur man i god tid förberedde sig till den stora dagen genom att ladda patroner i mängd, och hur den största misräkningen ändå blev den, att ammunitionen inte ville räcka till. Det fanns massor av änder i de småländska sjöarna och vattendragen den tiden.

Sedan dess har andstammen gått tillbaka avsevärt, ett förhållande som även i de bästa andvattnen är lätt att konstatera. Orsakerna härtill äro många. Icke minst ha omfattande miljöförändringar, åstadkomna genom sjösänkningar och utdikningar, en stor skuld. Tidigare rika andvatten ha fullständigt torrlagts eller blivit förstörda som häckplatser genom

att de under sommaren icke föra tillräckligt med vatten. Det kraftigt ökade antalet jägare med vår tids moderna utrustning har, jämte rovdjur av olika slag, kraftigt bidragit till nedgången. Slutligen handskas man rätt vårdslöst med våra flyttänder under deras vintervistelse utomlands.

Emellertid finns det allt fortfarande sjöar, där änderna förekomma i tillräckligt antal för att ge en god jakt, särskilt om denna utövas på ett hänsynsfullt sätt. Änderna äro, liksom allt annat villebråd, känsliga för störningar, och ett ständigt bombardemang kan totalt förstöra trevningen för dem även i sjöar med de bästa betingelser.

Andjakten kan bedrivas på olika sätt allt efter miljöförhållandena och vederbörande jägares personliga tycke och smak. Under ungdomsåren pulsade man helst genom vassarna

och fick lätta skott på änder i upp-flog. Med mera mogen ålder blev staktskytte i båt, förhållsskytte och skytte på sträck mera tilltalande. Särskilt de båda sistnämnda jaktformerna fordra en driven flyktskytt.

Stakning på änder i en god andsjö kan vara ett kungligt nöje under gynnsamma förhållanden. Så erinrar jag mig från mina år på Ekolsund många härliga jaktdagar på Hjälstaviken, då man fick skjuta sitt lystmäte av utvuxna, flygga höständer. Mest spännande var detta skytte på senhösten under blåsiga dagar, då vinden riktigt virvlade om med vassen, vars prassel och rassel helt förtog ljudet av den framdrivna stakbåten. Då kunde man bättre än annars komma de skygga höständerna inom håll, och man kunde ofta vid uppfloget välja ut färggranna drakar som mål för skotten.

Att i detalj beskriva en dags andstakning på Hjälstaviken, sådan jag under flera år fick uppleva den, skulle knappast bli njutbart för läsaren. Det skulle helt enkelt bli ett ständigt uppreparande av skottillfällen. Men för jägaren var det fest från första timmen till den sista. Kunde man då också hålla i bössan ordentligt, så att inga skadskjutna änder tyngde samvetet efter jaktens slut, blev en sådan dag värd att minnas.

Också sträckskyttet kring Hjälstaviken gav högtidsstunder för den intresserade flyktskytten. Vissa år började änderna sträcka redan i augusti, och sträcket kunde fortgå jakttiden ut, om väderleken var gynnsam. Det blev då en efterlängtd avslutning på dagen att få begå andsträcket och

skjuta några skott på snabbt flygande höständer.

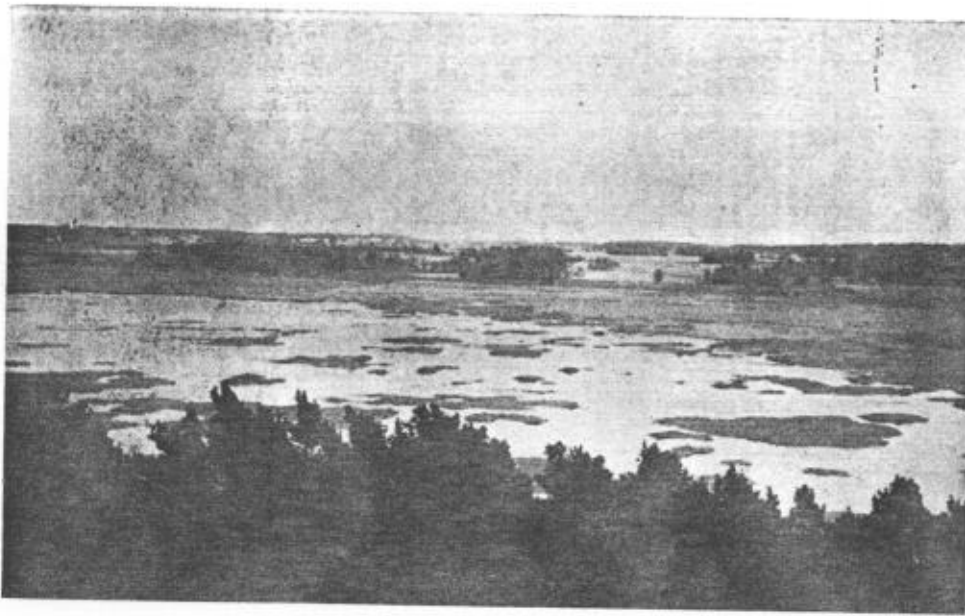
Det fanns flera bra ställen att välja på, när det gällde andsträck. Ett sådant var "Dumdals kärr", beläget några kilometer norr om Hjälstaviken. Kärrret låg i en dal mellan två markerade höjder och ståtade med en liten vattenspegel av ett skotthålls diameter och var för övrigt inramat av tuvmarker och en krans lågvuxna enbuskar. Hit sökte sig änderna gärna under sitt kvällssträck till de omgivande fälten för att få sig ett dopp och några näbbar vatten. Änderna taga som bekant helst sin föda ur vatten, och då de beta uppe på land, begagna de gärna varje möjlighet att härunder fukta krävan. Detta var säkerligen en starkt bidragande orsak till den lilla vattensamlingens dragningskraft på kvällssträckande änder.

En septemberkväll vid kärret erinrar jag mig gärna. Dagen hade varit varm och det kändes skönt att sitta där bland enbuskarna i slutningen och njuta av den svala kvällsbris, medan skymningen sakta sänkte sig över det vackra höstlandskapet. Kvällsstunden har också mycket att bjuda, särskilt i viltrika trakter. Då är tiden inne för vaktombytet mellan dagens och nattens djurliv. Rapphönsen locka sig samman för att i samlad flock fara i väg till någon skyddad nattplats, fasantupparna träa under högljutt galande, och här och där ute på fälten guppar en hare, nyss uppstigen ur daglegan och ännu litet nymornad.

Så börjar sträcket. Vorstehtiken vid min sida spetsar plötsligt öronen, och strax därpå höres vinet av snabba vingar. Änderna komma i små-

grupper nere från Hjälstavikens vas-sar. De flesta gå värdshus förbi för att beta på stubbåkrarna högre upp, men då och då kommer en flock för att gå ned i kärret. De bästa tillfäl-lena till skott erbjudas först senare på kvällen, när änderna på återväg till viken gärna göra ett kortare be-sök i kärret. Denna kväll var trafiken mycket livlig och jag fick ofta skjuta. Tack vare min vorsteh kunde också

Vid ett par till största delen igen-vuxna skogssjöar — Stora och Lilla Toften — voro översvämningarna särskilt stora. Vid normalt vatten-stånd fanns mellan dem ett fast-marksområde om cirka 200 meters bredd, men vid tidpunkten ifråga hade vattnet stigit så mycket, att de båda sjöarna i det allra närmaste hängde samman. Endast en smal remsa fastmark återstod. På de över-

Del av Hjälstaviken sedd från Kvarnberget.

Foto O. K.

alla nedskjutna fåglar bärgas. Utan hund hade detta varit otänkbart.

En kväll på andsträcket av senare datum erinrar jag mig också gärna. Vi hade haft ovanligt kraftig nederbörd den hösten, och många sjöar svämmade över sina bräddar. Vas-sarna kommo därigenom att till stör-sta delen ligga under vatten och sjö-arna att te sig som stora, vegetations-fria ytor. Att under sådana förhål-landen komma änder inom skotthåll var nästan omöjligt, och andjakten blev också den hösten en svår miss-räkning för de flesta andjägarna.

svämmade områdena kring Toft-sjöarna hade änderna från kringlig-gande vatten funnit goda matställen och ett storartat andsträck hade kom-mit i gång.

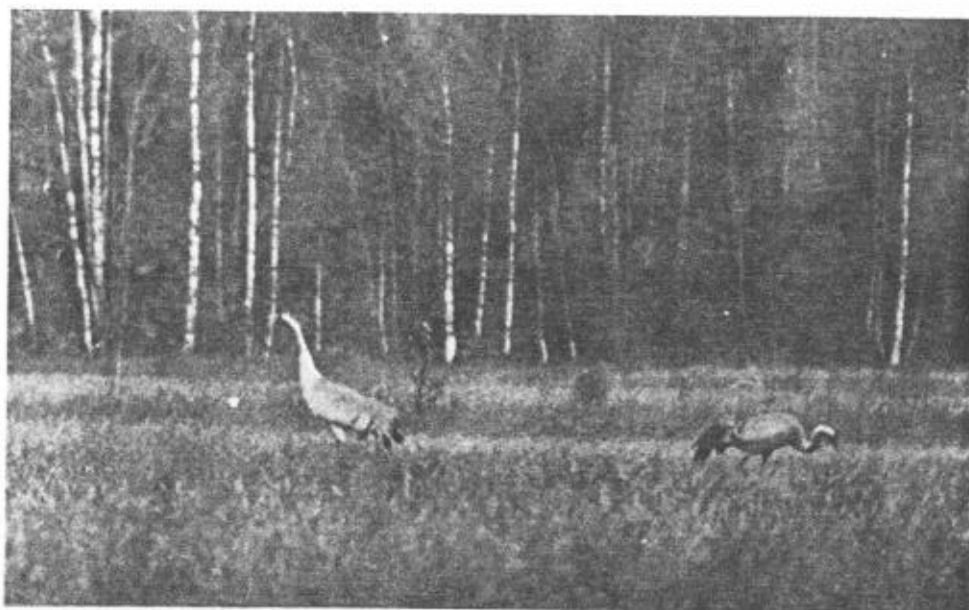
Av en händelse fick jag höra talas därom och beslöt att se efter, hur det förhöll sig. Jag befann mig alltså en kväll i god tid gömd på den smala landremsan mellan sjöarna och vän-tade på att de många änderna, som enligt ryktet borde sträcka fram just där, skulle infinna sig.

Redan tidigt kom en ensam and-sträckande och föll för skottet. Längre

såg det sedan ut, som om denna and skulle bli mitt enda byte för kvällen, ty under den närmaste timmen hände alls ingenting. Det mörknade betänkligt och jag fann med oro, att skjutljuset höll på att försvinna. Endast mot den ljusa kvällshimlen var det ännu möjligt att se en flygande and tillräckligt för att kunna skjuta. Då — just innan jag definitivt uppgav hoppet att få se några änder mer den

sade omkring i vattnet för att plocka upp de nedskjutna fåglarna.

Vattendjupet var icke stort mer än en halv meter, men här och där fanns det svackor och hål, där det kunde vara dubbelt så djupt, och dessa voro i mörkret omöjliga att se. Jag blev därför våt upp till svångremmen, innan det roliga var över. Trots mörkret och de i övrigt besvärliga förhållandena hittade jag alla nedskjutna

Lilla Toften är sommartid ett gungande gråshav, där tranan häckar.

Foto O. K.

kvällen — blev det med ens livligt i luften över landremsan, där jag nu, skyddad av mörkret, kunde stå alldeles öppet. Den ena flocken efter den andra sträckte över, tydligen i avsikt att fälla på det översvämmade området framför mig. Det blev en händelserik halvtimme, den som nu följde. Tyvärr hade jag av någon anledning ingen hund med mig just den kvällen utan fick själv agera apportör. Härigenom försummade jag många tillfällen till skott. Nya änder kommo emellertid i ett, trots knalarna och fastän jag hela tiden pul-

änder så när som på en, som hämtades morgonen därpå. Detta tack vare att jag genast hämtade upp varje skjutna and och icke lät mig lockas till att i första hand tänka på att utnyttja varje tillfälle till skott. Resultatet blev, trots denna försiktighetsåtgärd, synnerligen lyckat.

Förhållsskytte är en mycket trevlig form av andjakt. Man får fälla utvuxna, snabbt flygande fåglar, som sätta jägarens förmåga att hantera bössan på svåra prov. Vad som ofta brister här är avståndsbedömningen. Man låter förleda sig att skjuta på

för långa håll med bommar och skadskjutning som naturlig följd. Därmed förstör man också ofta sin skjutning på de goda hållen. Det är en stor konst att bedöma avstånd riktigt, men ännu större konst är att låta bli att skjuta på de dryga hållen, gränsfallen, vilket så ofta leder till tråkigheter.

En trevlig jakt av detta slag — förhållsskytte — har jag i färskt

bedömt situationen riktigt. Från min plats fick jag det ena tillfället efter det andra på utvuxna flygare, som min pålitlige vorsteh utan undantag med förtjusning hämtade. Då jakten frampå morgonen avslutades på grund av ihållande ösregn, visade det sig, att hela skyttelinjen, trots en mängd avgivna skott, endast kunde uppvisa tre eller fyra fåglar. Mitt byte däremot utgjordes av dussinet

Motiv från sjön Hallaren. Över skogsudden en flygande trana.

Foto O. K.

minne. Jag var inbjuden att tillbringa första andjaktsmorgonen tillsammans med ett jaktlag jägare, som disponerade en del av Hallaren, en av Västmanlands mera bekanta andsjöar. Man började redan i grådagningen, och jakten tillgick så, att man på linje pulsade sig fram genom de långsträckta vassfälten. Jag föredrog emellertid att hålla mig utanför skyttelinjen och placerade mig i förhåll på en ö cirka 800 meter bort, till vilken jag, tack vare det låga vattenståndet, kunde taga mig ut. Det visade sig ganska snart, att jag hade

fullt utvuxna änder, ett resultat som jag till stor del hade min duktiga hund att tacka för.

Under mina år på Svanå var Fläcksjön vår bästa andsjö. Tillgången där var vanligen ingenting att skryta med vid andjaktens början, men senare på hösten kunde man bedriva ett ganska gott sträcksskytte där. Jag erinrar mig emellertid en givande första andmorgon. Vi, skogvaktare Westerberg och jag, sutto i en båt, instucken i en vassrugge, och avvaktade händelsernas utveckling. Det var många andjägare ute på morgonen i

olika delar av sjön, och skotten föll stundom tätt utifrån. Allt som oftast kom en and flygande i riktning nedåt åmynningen och vår plats. Jag fick göra det ena trevliga skottet efter det andra och uppmanade Westerberg att även skjuta, men fick till svar: "Det går så bra det här, så det är lika roligt att bara titta på." Det var snällt sagt av Westerberg, själv god skytt.

Med åren ha upplevelserna och erfarenheterna från andjakter av olika slag och i olika miljöer blivit många. Man har lärt sig en del — ej sällan genom bittra erfarenheter. Skulle jag därför till sist drista mig att ge yngre

jägare råd för andjakten, så är det dessa: Skjut inte på för långa håll! Använd inte för grova hagel och ha om möjligt alltid en pålitlig apportör till hands! Skjut försiktigt under dåliga år med uteblivna kullar! Beskattningen går då ut över de gamla honorna, stamfåglarna för nästa år. Vänta i stället till senare på hösten, då sträckskyttet börjar! Då äro hannarna, som under första andtiden i stor utsträckning rugga, också med, och avskjutningen blir mera jämnt fördelad könen emellan. Tänk också på jaktkamraterna under skottlossningen! Andjakten är en farlig jakt.

Olof Knöppel.

Andjakt i Hjälstaviken. En vacker anddrake bärgas. Foto O. K.